

Крігер Юлія Юріївна,
*аспірантка кафедри аудиту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК В АУДИТІ ЕФЕКТИВНОСТІ

Бізнес – це завжди ризик: фінансовий, матеріальний, репутаційний. Ризик у загальному розумінні – це ймовірність настання певної події, яка може негативно вплинути на досягнення запланованих цілей [1]. Проводячи аудит ефективності, аудитор здійснює оцінку та аналіз економічного, ефективного та результативного використання ресурсів підприємством, тобто до уваги береться вся інформація про діяльність підприємства. Достовірність всіх цих даних є запорукою надання правильного висновку та рекомендацій. Отже, аудиторський ризик в аудиті ефективності – це надання невідповідного висновку та неефективних рекомендацій через отримання недостовірних даних або їх відсутність.

Згідно з МСА аудитор під час проведення аудиту стикається з такими видами ризиків [2]:

1) ризик невиявлення – залежить від аудитора і пов'язаний з тим, що обрані аудиторські процедури не дозволять виявити викривлення;

2) ризик суттєвого викривлення – ризик того, що фінансова звітність містить суттєві викривлення, в т. ч. через існування:

– невід'ємного ризику – ризики, пов'язані з операціями, які притаманні галузі підприємства;

– ризику контролю – ризик того, що викривлення не буде виявлено та виправлено заходами внутрішнього контролю підприємства.

Вищезазначені ризики є загальними і можуть бути властивими всім формам аудиту, включаючи аудит ефективності. Водночас постає питання: що саме впливає на аудиторські ризики даної форми аудиту? Тобто, які фактори впливають на нього?

Кожен аудит починається зі знайомства з підприємством, його сферою та своєрідністю діяльності. І завжди будуть існувати фактори аудиторського ризику, які пов'язані зі специфікою діяльності підприємства. Розглянемо їх на прикладі сільськогосподарських підприємств. Агросектор є досить ризикованим та особливим напрямком діяльності, адже окрім великого спектру напрямків його роботи, його результативність часто не залежить від самого підприємства. Так, на врожайність зернових, овочів, фруктів, ягід впливають не лише вчасність посіву, розподіл людських ресурсів та правильність обраного місця для їх вирощення, але й погодні умови. Якщо ще з засухою можна боротись додатковим поливом, то з надмірними опадами або, до прикладу, ураганом чи градом боротись навряд вийде, лише з їх наслідками. Також не можна врахувати це і при

прогнозуванні. Ще одним специфічним ризиком, який важко спрогнозувати, є захворювання тварин підприємства [3].

Політичний, економічний стан в країні, де функціонує підприємство, часта зміна законодавства, криза – це все безпосередньо впливатиме на діяльність підприємства. А, отже, і на аудит ефективності, і на майбутні рекомендації, які надаватимуться аудитором. А даний фактор може спричинити ризик їх неефективності.

Війна в Україні позбавила як населення, так і бізнес поняття «безпечне місце». Постійні обстріли, частина підприємств знаходиться на окупованих територіях, зміна логістики, заміновані території країни – це лише частина проблем, які перейшли з ряду нетипових до звичайних. Будь-яка підприємницька діяльність і до війни мала безліч ризиків, а з її початком дані ризики збільшились: бізнесу важко прогнозувати свою діяльність та розробляти плани, стратегії на майбутнє та немає чіткого розуміння свого розвитку. Тому під час аудиту ефективності аудитор матиме додаткові аудиторські ризики, пов'язані з війною.

Окрім знайомства з підприємством, аудитори перед проведенням аудиту ефективності повинні встановити критерії ефективності. Вони самостійно встановлюють відповідні критерії, що співвідносяться з метою аудиту і пов'язані з вимогами економічності, ефективності та результативності. Також аудитори забезпечують основу для оцінки доказів, досягнення мети аудиту, є важливим елементом у дискусії, що відбувається в межах аудиторської групи [4]. Отже, встановлення неправильних критеріїв ефективності також є фактором впливу на аудиторський ризик в аудиті ефективності.

Основою для отримання доказів, формування висновків та надання рекомендацій в аудиті ефективності є інформація, яка надається аудитору. Її обсяг є досить масивним під час проведення даної форми аудиту, адже, як зазначалось раніше, аналізуються всі наявні ресурси: фінансові, матеріальні, людські тощо. Також під сумнів завжди ставиться достовірність інформації: випадкова помилка чи шахрайство персоналу підприємства – робить дані неточними, що впливає на майбутні висновки.

Під час проведення аудиту ефективності також до уваги береться і місце підприємства на ринку, його репутація серед споживачів. Дана інформація може братись з зовнішніх джерел, які можуть бути неправдивими. Адже, конкуренція інколи змушує до нечесної боротьби: «замовлені статті», гнівні коментарі від ботів на сторінках соціальних мереж. Тобто, такий фактор, як інформаційна війна між конкурентами, може також спричинити і аудиторський ризик.

Як бачимо, аудит ефективності має специфічні риси. Дана форма аудиту потребує розгляду всіх аспектів діяльності підприємства. А, отже, вимоги до аудитора будуть більш високими. Адже ризик невиявлення напряду залежить від аудитора, оскільки він ґрунтується на професійному судженні аудитора. При цьому варто звернути увагу на такі аспекти його діяльності, як: аудиторські процедури; скільки часу він працює у даній сфері; в якій мірі застосовуються стандарти та закони під час перевірки; інші фактори [5]. А це означає, що низький рівень компетентності та кваліфікації аудитора можуть спровокувати утворення додаткового аудиторського ризику.

Досліджуючи фактори впливу на аудиторський ризик в аудиті ефективності, ми бачимо, що кожна складова даної форми аудиту може спровокувати ризики. Тому їх розгляд та виявлення є таким важливим. Адже, знаючи причини, аудитор зможе знизити рівень загроз до прийняттого. Тому в наступних дослідженнях пропонуємо детальніше розглянути саме шляхи та алгоритми дій для мінімізації аудиторських ризиків.

Список використаних джерел:

1. Слободяник Ю.Б. *Внутрішній аудит: навчальний посібник*. Суми: ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2018. 248 с.
2. Дядюн О.О. *Облік і аудит нематеріальних активів підприємств в умовах сталого розвитку: дис. на здобуття наук. ступ. д-ра філософії: 08.00.09. Київ. 2021. С. 391.*
3. Жмурко І. *Ризики в аграрному секторі та необхідність їх страхування. Економічний дискурс. 2017. № 1. С. 42–49. URL: <http://ed.pdatu.edu.ua/article/view/127373>*
4. Слободяник Ю. Б. *Державний аудит ефективності: проблема визначення критеріїв. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 28 грудня 2018 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 166-169. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35180/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba_28-12-2018.pdf#page=166*
5. Шестерняк М. Лисиченко В. *Аудиторський ризик та шляхи його мінімізації. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет конференції (м.Тернопіль, 17 грудня 2021р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 129-132. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45188/1/%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%2C%20%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C.PDF#page=129>.*

УДК 657.6

Лубенченко Ольга Едуардівна,
*д.е.н, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
м. Київ, Україна*

ОЦІНКА РИЗИКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЗАМОВНИКА АУДИТУ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Переглянутий Міжнародний стандарт аудиту 315 «Виявлення та оцінка ризиків суттєвих викривлень» (надалі – МСА) вступив в дію для аудитів фінансової звітності за періоди, що починаються 15 грудня 2021 року або після цієї дати. І аудитори тільки починають застосовувати його у своїй практиці. Це пов'язано із наступними причинами: по – перше, МСА 315 ще не перекладено на українську мову, аудиторам доступна лише англomовна версія; по – друге, введення воєнного стану в Україні значною мірою вплинуло на роботу аудиторів, уповільнивши процеси аудиту.

МСА 315 значну вагу приділяє оцінці ризиків ІТ – системи замовника аудиторських послуг з метою ідентифікації, мінімізації та усунення ризиків